

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΚΜΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (717-1025)

II. Κοινωνία και οικονομία

1. Οι εξελίξεις στην οικονομία και την κοινωνία

Εποχή Μακεδονικής δυναστείας → σταθεροποίηση δημογραφικής εξέλιξης.
→ βελτίωση οικονομίας.

α. Οικονομία και κοινωνία της υπαίθρου:

- 8ος-9ος αιώνας → Νέα αριστοκρατία γης (ή επαρχιακή).
→ Νέα αριστοκρατία αξιωμάτων (ή αστική).
 - 8ος-11ος αιώνας: Επέκταση οικογενειακών επωνύμων → νέα αριστοκρατία.
 - Επιγαμίες: αριστοκρατία γης + αριστοκρατία αξιωμάτων → νέα αριστοκρατία.
 - Δυνατοί: πολιτικοί, στρατιωτικοί και θρησκευτικοί άρχοντες, διαχειριστές κρατικής αυτοκρατορικής, εκκλησιαστικής και μοναστικής περιουσίας.
 - Πένητες: αγροτικές μάζες:
 - α. ελεύθεροι γαιοκτήμονες.
 - β. ακτήμονες γεωργοί.
 - γ. πάροικοι.
 - Αργές 9ου αιώνα: Αγροτική κοινότητα και ανεξάρτητοι αγρότες πλήττονται από:
 - α. Τους μεγαλοκτηματίες → αποσπών τα κτήματα των μικρομεσαίων (με νόμιμους και παράνομους τρόπους).
 - β. Το κράτος → φορολογικές πιέσεις.
 - Μεγάλα κτήματα: ✓ Δεν ήταν ενιαία.
✓ Αποτελούνταν από πολυάριθμες διάσπαρτες εκτάσεις,
τα χωρία ή προάστεια.
↓
Καλλιεργούνται από ελεύθερους ενοικιαστές ή παροίκους.
 - Ευγενείς: ✓ Ζουν άνετη ζωή.
✓ Έχουν εισοδήματα από κτήματα και μισθούς.
✓ Είναι απρόθυμοι να επενδύσουν για βελτίωση παραγωγής.
- Αποτέλεσμα: στάσιμη η αγροτική παραγωγή.

β. Οικονομία και κοινωνία των πόλεων:

- Πόλεις → αστική οικονομία → μεγάλη ανάπτυξη.
- 9ος-11ος αιώνας:
 - ✓ Ανοικοδόμηση παλαιών πόλεων (π.χ. Πάτρα, Σπάρτη κ.ά.).
 - ✓ Οικοδόμηση νέων πόλεων.
 - ✓ Κάστρα → αστικά κέντρα με ημιαγροτικό χαρακτήρα
(αστυκώμαι ή αγροτοπόλεις).
- Εμποροπανηγύρεις: ετήσιες, σε μεγάλες πόλεις (π.χ. Έφεσος, Τραπεζούς κ.ά.).

- **Συστήματα:** επαγγελματικά σωματεία (συντεχνίες) εμπόρων και βιοτεχνών.
- **Επαρχικόν βιβλίον:** συλλογή νομικών διατάξεων → καθόριζε τη λειτουργία των **συστημάτων** στην Κωνσταντινούπολη, από τον 10ο αιώνα.
- **Βιοτεχνίες:** τροφίμων και επεξεργασίας ειδών πολυτελείας (μετάξι, μπαχαρικά κ.λπ.).
- **Εμπόριο:**
 - ✓ Εσωτερικό και εξωτερικό.
 - ✓ Εμπορικές σχέσεις με: **Βούλγαρους, Ρώσους, Ιταλικές πόλεις, Χαλιφάτο.**
 - ✓ Μακρινά ταξίδια εμπόρων για **μπαχαρικά, βαφικές ύλες, αρώματα.**
 - ✓ Εκτελωνισμός προϊόντων → **Τραπεζούντα.**
- **Μεσαία τάξη:** τάξη επιχειρηματιών.
 - ✓ Αποτελείται από: **εμποροβιοτέχνες, ναύκληρους, τραπεζίτες.**
 - ✓ Ήταν οργανωμένη σε **συντεχνίες ή αδελφότητες.**
 - ✓ Υποκινούσε λαϊκά κινήματα κατά των ευγενών.
 - ✓ Ασκούσε μεγάλη πολιτική και κοινωνική επιρροή (κυρίως 11ο αιώνα).
- **Δήμος:** πολυάριθμες **λαϊκές μάζες.** Αποτελούνταν από: **φτωχούς και άνεργους.**